
Open vragen in het rekenexamen zorgen voor cultuuromslag

16 maart 2023

De nieuwe rekenexamens verschillen op allerlei punten van de oude, maar het opvallendste verschil zit hem in de open vragen van het nieuwe examen. ‘Die open vragen zijn best revolutionair’, zegt Jan Adema, toetsdeskundige bij de Coöperatie Examens MBO en verantwoordelijk voor de kwaliteit van de beoordelaars. Voorheen werden de gemaakte examens beoordeeld door de computer, maar bij de beoordeling van de open vragen in de nieuwe rekenexamens zijn honderden rekendocenten betrokken.

Een paar jaar geleden rondde Jan de opleiding Master Toetsdeskundige in Tilburg af. Voordat hij bij de coöperatie kwam, werkte hij als toetsdeskundige bij de politieacademie en bij Cito, waar hij ervaring opdeed met toetsconstructie en het werk van examencommissies. De coöperatie heeft inmiddels al tweehonderd rekendocenten opgeleid tot beoordelaar en dit jaar komen er nog honderd bij. ‘Zij beoordelen de open vragen aan de hand van een antwoordmodel, met hun rekenkennis en gezond verstand. Een computer heeft dat niet, daarom is dit een cultuur-omslag.’ Precies die cultuuromslag maakt dat Jan zijn werk bij de coöperatie mooi vindt om te doen: de menselijke factor en de verantwoordelijkheid op de verschillende rollen die daarmee samenhangt. Het is een driehoek van constructeurs, beoordelaars en examencommissie, met daarboven het bestuur en de algemene ledenvergadering van de coöperatie. ‘De beoordelaars hebben een eigen verantwoordelijkheid, naast die van de constructeurs die de examens ontwikkelen en die van de examencommissies.’

Interpretatie

Het belang van de eigen verantwoordelijkheid van de beoordelaar komt bij de open vragen in volle kracht naar voren: hij of zij moet besluiten in hoeverre de berekening en het antwoord van een student juist is. Op basis daarvan kent de beoordelaar punten toe. De antwoordmodellen helpen de beoordelaar op weg met de beschrijving van rekenhandelingen, descriptors, mogelijke berekeningen en antwoorden. ‘Maar het komt vaak genoeg voor dat een student met een alternatieve oplossing komt die niet in het antwoordmodel staat. De rekenvragen zijn gemaakt vanuit een bepaalde achtergrond en kennis. De student bekijkt ze vanuit zijn eigen achtergrond en kennis. Daardoor kan de interpretatie verschillen en een ander antwoord ook aannemelijk zijn. Het is de verantwoordelijkheid van de beoordelaar om daar een beslissing over te nemen.’

Snelle aanpassingen

We kunnen niet garanderen dat beoordelaars altijd dezelfde beslissingen nemen, maar het alternatief zou zijn om alle vragen door de computer te laten nakijken, of geen examens af te nemen. Maar dat willen we allebei niet, dus beperken we de verschillen zoveel mogelijk.' Soms komt een beoordelaar door de antwoorden van studenten een mogelijk foutje op het spoor of een onduidelijkheid in de rekenopdracht of het antwoordmodel. De beoordelaar kan dit melden bij de speciale opmerkingencommissie. 'Als de vraag of het antwoordmodel echt beter kan, dan veranderen we dit direct zodat studenten er zo min mogelijk hinder van hebben. Deze snelle aanpassingen maken ook dat beoordelaars makkelijker en beter hun werk kunnen doen.'

Maximale afstemming

Om maximale afstemming te bereiken, organiseert Jan kalibreersessies met de beoordelaars, waarin zij aan de hand van casussen de interpretaties op elkaar afstemmen. Dan hebben ze al een uitgebreide training over het beoordelen achter de rug. 'Ik hoor van beoordelaars dat ze het heel leuk vinden om rekenexamens te beoordelen, sommige antwoorden van studenten zijn leuke puzzeltjes om op te lossen. Studenten die alternatieve strategieën verzinnen, dwingen hen de diepte in te duiken: wat heeft die student hier gedaan, krijgt hij daar een punt voor?' Jan is ervan overtuigd dat de beoordelaars hun ervaring met beoordelen goed kunnen gebruiken in hun werk als docent. 'Ze kijken in het brein van studenten en leren de nieuwe rekeneisen door en door kennen waardoor ze hun studenten beter kunnen voorbereiden op het examen.'